

Марија Ђорић
Факултет политичких наука, Београд

УВОД У ПОЛИТИЧКУ ТЕОРИЈУ

Др Драган Симеуновић, *Увод у политичку теорију*, Београд, Институт за политичке студије, 2009.

Нова књига Драгана Симеуновића *Увод у политичку теорију* настала је као плод вишедеценијског истраживања у пољу политичке теорије и по много чему представља изузетну научну монографију у области политикологије. Препознатљивим стилем и бритким аналитичко-истраживачким пером аутор је успео да уради оно што мало коме полази за руком, а то је да од једне комплексне теме пуне индистинкција направи дело за потребе студената политичких наука које је уједно вредно научног поштовања свих, али и дело које је дар за поклонице лепе писане речи. *Увод у политичку теорију* је пример како треба да изгледа факултетски уџбеник – јасан, кохерентан, са добро осмишљеним садржајем, а у исто време објективан са научно-критичким карактером. Конзистентност мисли којом писац постепено читаоце уводи у најскривеније дубине политичких наука сведочи да се ради о озбиљном научном подухвату.

Драган Симеуновић је генерацијама студената на својим чувеним и веома посећеним предавањима показивао да поседује импозантно знање из теорије политике које сада као искуство врло лако преноси и на читалачку публику. Отуда је ова књига пропедеутичког карактера и упућује на теоријску увертуру са основним политичким појмовима и категоријама. Све то потврђује њену уводно-објашњавајућу функцију у свету политичких наука. Лако је писати о политичкој мисли са дескриптивног становишта, али да би се објаснила изузетно сложена корелација односа међу политичким

феноменима потребан је не само креативни набој и стваралачки полет већ и *phronesis*. Драган Симеуновић одржава кроз цео текст све наведене критеријуме и зато је његова књига не само драгоцене као теоријско штиво, већ је и посебно важна као узор млађим научним нараштајима, а као целина једног и другог представља велики допринос политичкој науци.

Књига је обима 187 страна и подељена је на два велика сегмента. У првом делу се обрађује историјски развој политичко-научне мисли, заснованост науке о политици, однос политичке теорије и теорије политике, као и многа филозофско-теоријска питања, док је други део посвећен политиколошким категоријама. Циљ аутора је очигледно био да књига реализује не само експликативно-декриптивни циљ, већ и да оствари можда најзначајнију функцију у друштву а то је едукација. На много места његово дело исијава чисту научну мисао која не само што открива суштину политике и политичког већ и подучава.

На самом почетку аутор истражује основаност науке о политици и аргументовано тврди да политикологија или ти наука о политици има свој сопствени предмет и метод што заправо једну науку и чини науком, опонирајући Јиргену фон Кемпском који је сматрао да политикологија „чупа перје других научних области да би се њиме китила“. Многи су, утврђује Симеуновић, негирали постојање политичких наука, у почетку друге друштвене науке из разлога конкуренције, а потом и реалсоцијалистички политички режими зато јер су у политикологији видели опасност која се граничила са идеолошком јереси и претила „капиталистичком застрањивању“. Скептицизму око постојања политике као науке су у великој мери доприносили и политичари који „магију“ политике нису желели да деле са другима, па били они и научници. Па ипак, доказује аутор, наука о политици постоји и траје још од времена горостаса античке мисли када се и први пут испрофилисала као краљевска наука (*episteme basilike*) што је по многима остала и данас. Аутор са приповедачком лакоћом објашњава и појаву *праполитике* тј. претполитике која алудира на принцип организације, хијерархије и односа моћи који се јавља још пре људског друштва, а својствен је свету животиња.

У плејади великих мислилаца Драган Симеуновић не заборавља ни оне нама најближе који су неправедно запостављени а који су оставили значајан печат у домаћој политичкој мисли – ради се о

српским теоретичарима међу којима он издваја Доситеја Обрадовића, Николу Пашића, Јована Ристића, Светозара Марковића, Јована Скерлића и Владимира Јовановића који је први у нас у деветнаестом веку дао не само дефиницију политике већ и политичких наука. Еволутивним приступом од античке Грчке преко средњег и новог века, аутор књиге долази и до кризе у политичким наукама двадесетог века која настаје услед непостојања великих теоријских мислилаца и великих теоријских система. Разлог томе он налази у масовном увођењу политикологије на универзитете. Тек крај двадесетог и почетак двадесет и првог века враћају политичку теорију на њен пиједестал славе дајући јој почасно место, које уосталом она и заслужује.

Један од круцијалних разлога зашто је створена политика јесте човекова тежња ка срећи, сматра Драган Симеуновић и додаје да она припада роду *apeiron*, тј. бесконачном. Зато се и политичко делање одређује као „свесно организована, сврсисходна и систематска, умна и практична, рационална активност ради постизања општег добра и бољег живота у заједници“. Када је реч о семантици, аутор истиче да је најрелевантнији назив наука о политици или политикологија, који је као израз најпре употребљен у Холандији где је иначе и отворен први факултет политичких наука 1613. године.

Посебан допринос у овој пропедеутичкој студији аутор остварује дајући разјашњење односа између политичке теорије и теорије политике, те истиче да је битан део сваке науке теорија и наводи три суштинска разлога за успостављањем теорије: жудња за знањем – да би се остварила срећа, потреба сазнања ради одржања живота и његовог унапређења; и радозналост која тежи сазнању свега новог и неистраженог. Драгоцен је и закључак да код теорије проналазимо не само елементе чињеничног већ и елементе фантазије што са посебном надахнутошћу аутор описује у сегменту који носи назив „Политика као уметност илузије“, који се базира на Хегеловом поимању естетике. Прави се и дистинкција на пољу односа између теорије политике и политичке филозофије. Док се теорија политике заснива на чињеницама, а тек онда и на хипотезама, политичка филозофија почива на моралним, религијским, и метафизичким вредностима које се налазе изван политичке реалности. Симеуновић истиче да политичку науку прати сен филозофије као предео њеног рођења. Тако је било у старој антици, тако је и у модерном добу. Такође се налази корелација између политике

и филозофије уз помоћ две споне: политичке теорије и политичке филозофије.

Други део књиге је посвећен обради политиколошких категорија, па се у том контексту обрађује појам политичке заједнице као главно поље античке политике. Због тога је прво заједничко добро био осећај сигурности који произилази из заједништва. Изучавајући проблеме у класификацији и одређењу политике и политичког аутор истиче субјективност која је посебно својствена друштвеним наукама. На основу тога је могуће закорачити у сферу спекулације која резултира извођењем следећег закључка: наука о политици је била и остала слушкиња политике. Овде под политичком науком Симеуновић подразумева феномен *episteme* који тежи ка вечној истини и даје исказе о ономе што постоји у човековој стварности. Та констатација нас подсећа на Хегелову мисао о томе да је својство науке једино истина и да је ван истине беспредметно елаборирати појам научног.

Иако је своје прве кораке у историји човечанства политика направила јако давно, она је као наука често оспоравана управо због тога што касно улази на врата универзитета. Аналогно са развојем светске науке, аутор помно прати и еволутивни развој политике у нас, истичући како је тек позни двадесети век отшкринуо универзитетска врата политичким наукама у Србији.

Проблем дефинисања је својствен не само политичким, већ и свим друштвеним наукама. У том пољу се најчешће праве две грешке, добро запажа аутор. Прва је извођење дефиниција из саме емпирије, а друга конституисање дефиниција на основу теоријских ставова. Решење је у кооперацији између теорије и праксе што имплицира закључак да су најбоље дедуктивне дефиниције, јер се тада у потпуности поштује правило усаглашености дефиниције са појавом. Симеуновић прави занимљиву и несвакидашњу паралелу између политикологије и метеорологије истичући како се за обе науке интересују сви, јер се и тичу свих, али да им је заједничко и то што је и језик којим се користе често нејасан и рогобатан.

У објашњавању категорија направљен је велики помак у класификацији политичког, што се у највећој мери односи на појам државе који се разматра кроз фундаменталне легитимизирајуће концепте. Моћ, власт, сила и насиље су маркантна обележја политике од вајкада, тако да је посебна пажња посвећена њиховом профилисању. Приликом одређења ових феномена аутор прави

суштинску демаркацију између моћи, силе и насиља на лаконски начин: сила је средство остварења и одржања моћи, а насиље је начин показивања и спровођења моћи. Овај однос на први поглед сличних, а опет различитих феномена је битан за правилно постављање појмова у политичким наукама.

Драган Симеуновић је по још нечему ову књигу учинио посебном. Наиме, он је контроверзни појам политичке завере изанализирао на врстан начин истичући дуалистички однос човека према према тајни која је неизоставни елемент завере - *сви теже да сачувају своје тајне и да открију туђе*. И не само то: он је дефинисао по некима недефинљиве феномене (попут поменуте политичке завере), што разбија стереотипност и уобичајену уштогљеност које углавном прате писање уџбеника, што даје још већи значај његовом *Уводу у политичку теорију*.

У делу књиге посвећеном идеологији дата је поред њиховог занимљивог одређења и јасна систематизација по принципу поделе на опште и партикуларне. Либерална, конзервативна, социјалистичка и националистичка идеологија улазе по Симеуновићу у корпус општих идеологија док под партикуларне идеологије подводи феминизам, екологизам, католицизам, цихадизам и глобализам.

Драган Симеуновић је елаборирао све фундаменталне политичке категорије али и оне наоко мање битне, међу којима треба неизоставно споменути његово одређење политичке културе и стила. За њега политичка култура представља двоструку врсту „оријентационог одношења“ према политичким институцијама и вредностима које су одлика једног друштвеног система. За политички стил који важи као нешто неухватљиво, он каже да се ипак може дефинисати као „стални начин делања појединца, колективитета или институције у политици који је јединствен или довољно различит од уобичајеног да би се могао при сваком понављању препознати као исти. У политици“, тврди Симеуновић, „стил има више појавно, естетско и комуникационо него временско значење“.

Посебно место у књизи је посвећено феномену демократије која по Симеуновићу иде у пару са слободом. Иако човек целог живота стреми слободи, тешко је препознаје, али је још теже задржава. Управо због тога се истичу пет услова слободе: алтернатива, свест о постојећим могућностима, аутономни избор, делатност по аутономном избору и на крају одсуство контроле и принуде.

Глобализација и нови светски поредак су теме којима Симеуновић завршава упознавање публике са светом политичке теорије. Његов истанчан научни дух показује смисао за детаљну анализу феномена те истиче да је глобализација - процес, глобализам – идеологија, док је „нови светски поредак“ – систем. Овакво појмовно прецизирање ове три веома сродне појаве је одавно било потребно да би се избегло њихово, иначе често поистовећивање услед непознавања граница којима се једна појава одваја од друге.

Научна монографија *Увод у политичку теорију* је оригинално дело које има ширу едукативну функцију. Она својим новим приступом и аутентичним мисаоним захватима редефинише многе феномене и коригује наше знање у области политичких наука, јер су оне као и све друге друштвене науке варијабилног карактера. Стога ова књига има и просветитељску функцију. Њеним читањем лако улазимо у свет политиколошких феномена, откривамо прегршт потпуно разумљивих дефиниција, јасно уочавамо узрочно-последичне везе међу разним политиколошким категоријама, и оно што је најзначајније, уз помоћ аутентичне научне мисли Драгана Симеуновића обогаћујемо и оплемењујемо дух сазнања.